

Terugkijkend

Wat lastiger is dan een gewoon verslag, is een verslag van een nog onvoltooid project – maar mijn trojkaverhaal nadert nu zijn afronding.

In september vorig jaar landde ik opnieuw in Athene, de stad waar ik al een kleine drie jaar had vertoefd, want *gewoond* klinkt te evenwichtig voor een tiental kleine, goedkope, soms halfvergane kamers en appartementjes. Ditmaal was de wijk Makriyianni, nabij de Akropolis, en het huis – het instituút – een beige prachtpand met blauwe blinden, soort-van-mandarijnboompjes en een Frans van Hasselt-kamer die blonk van het poetswerk en vol lag met dichtbundels. Een oase.

Voor het NIA niets dan lof. De sfeer is er sereen, het stadsrumoer blijft buiten. Er is een bibliotheek, een galerie met exposities, een tuintje. Overdag opent Emmy de deur voor je, als het donker is een van de twee Yiannisen, de nachtwakers, allen even behulpzaam.

Voor Winfred en Willem, de Nederlandse leiding, geldt dat eveneens; prettig in de omgang en royaal – ik mocht een kleine maand langer blijven –, de gesprekken waardeerde ik zeer. Vooral voor de nieuwkomer in Athene zullen zij een welkome inleiding tot de stad en samenleving zijn, dat is van grote waarde, alleen was dat op mij minder van toepassing; allerm minst omdat ik niets nog te leren heb (ik ben verslaggever, geen Griekenland-kenner), maar omdat mijn onderzoek ditmaal niet de uitwerking van het trojkabeleid betreft, en dus niet het brede Griekse leven aangaat, maar de *totstandkoming* ervan. Het is een kwestie van eindeloze speurtochten op internet en in boeken en vraaggesprekken met betrokken politici.

Dat kon wel in twee maanden tijd, dacht ik – terwijl ik nota bene de waarschuwing van Wim Boevink ([in zijn verslag](#)) had gelezen. ‘Les voor een volgende keer: beperk je onderwerp’, schreef hij. ‘Het mijne was veel te breed.’

Het mijne ook.

Alleen het politieke machtsspel uitpluizen kon niet, en dát was al lastig – want: in het duister –, maar de lokale economie en maatschappij waren erop van invloed, alsook de Europese toestand, er is een web van belangen en beweegredenen, alles hangt met alles samen. ‘Dit is veel voor een artikel,’ zei een Griekse oud-minister me, ‘zelfs voor een lang artikel. Dit is een proefschrift.’

Mijn aantekeningen tellen meer dan dertigduizend woorden, en komen alsnog tekort. Boevink heeft gelijk, in twee maanden kun je minder doen dan je denkt – als het een veelomvattend verhaal betreft, althans. Een ingebonden onderwerp valt voortreffelijk te onderzoeken, in die tijd. Doe dat dus vooral, inbinden.

Het verschil met Boevink is dat hij na twee maanden weer op bij *Trouw* werd verwacht, om ’s lands mooiste kroniek op te tekenen, het *Klein verslag*. Ik zag mijn

‘vrije bestaan’ altijd als zegen, maar ben nu in de val gelopen van het eindeloos voortjagen – al kwam er ook een Portugese reportage en eindredactiewerk tussendoor.

Dat de tekst niet definitief is en dus nog ongepubliceerd (hij zal in *De Groene* verschijnen), maakt de inhoudelijke slotsom moeilijk, in ieder geval: hoe tevreden of ontevreden ik en anderen erover mogen zijn.

De verhaallijn is wel helder, die zal om een stille staatsgreep draaien, sinds het eerste trojkaverdrag van 2010 – de omverwerping van Syriza is een kleinere coup erbinnen. Soeverein kun je de Griekse staat allang niet meer noemen, op één punt na: domweg ‘nee’ zeggen en de consequenties aanvaarden, het bankroet dat volgt. Verder, op alle niveaus, is de trojka de chef – wat met meer machtsmisbruik gepaard gaat dan een democratie aankan. Veel is verholen, een beetje heb ik naar boven gekregen, wat voor het grote geheel symbool staat. Chantage, bevoordeling van de oligarchie, er is veel voor nodig om de trojka-akkoorden te laten voortduren, maar dat laat zich hier niet kort uitleggen, dat moet wachten op publicatie.

Maar het meest bevreemdend is: met Griekenland heeft het weinig te maken, in eerste noch tweede instantie. (Met banken, ideologie, macht en geldelijk gewin des te meer.) Ook dat is een proefschrift op zich, vrees ik.

Bij Boevink sluit ik me wederom aan door voor continuatie van de NIA-beurs te pleiten – een punt van kritiek heb ik niet, al is een langer verblijf, van drie à vier maanden, wellicht het overwegen waard.

Griekenland is ingewikkeld, en ook de crisis is veelzijdig, die Europees was en Grieks is geworden, niet andersom, dat verdient de ruime aandacht, zeker nu het in wezen binnenlands beleid betreft in Den Haag en Berlijn, eerder dan buitenlands. De Griekse crisis is geenszins voorbij, hoewel het rustig lijkt, nee: die duurt voort, verheugt zelfs, want de crisis is geen onderhandeling in Brussel, maar het gedoe van alledag. Er valt nog jaren over te schrijven – gelukkig bieden het NIA en het Fonds de optie tot verdieping.

Aan de andere kant van de oceaan toont het tijdperk-Trump een opleving van de onderzoeksjournalistiek, dat is toe te juichen, maar scandaleus beleid is niet nieuw, er was alleen een abjecte man in woord en gebaar voor nodig. Geloof mij maar: in de trojkarapporten – opgesteld in grijze taal, door grijze mannen in grijze pakken – vallen eveneens ontelbare leugens en verdraaiingen te vinden. Dat is alleen onverwachter en vergt meer tijd. Mooi zou het zijn, lijkt mij, als ook in Europa het zwaartepunt van de journalistiek naar het onderzoek verschuift. Mooi, en nodig.

Edward Geelhoed